یادداشت

چه کسی باید این چرخه را بچرخاند؟

یوسف فرامرزی

● در دو دهه گذشته سه طرح در حوزه مسائل اجتماعی ایران انجام شده، یکی در قالب پیمایش ملی ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان توسط وزارت ارشاد و دوتای دیگر به‌منظور سنجش سرمایه اجتماعی که مجری آن وزارت کشور بوده است؛ آنچه در این میان جای خوشبختی است، آن است که مفهوم سرمایه اجتماعی به‌صورت بومی تئوریزه شده و مدل‌های اجرائی سنجش آن توسط استادان داخلی تبیین و به‌خوبی در اجرای طرح‌های مذکور به‌کار گرفته شده است. از سوی دیگر، انجام این طرح‌ها در سطح ملی حاکی از توجه مدیران ارشد کشور به یکی از ابعاد مهم مدیریت یعنی شناخت وضع موجود بوده است اما چنان‌که دست‌اندرکاران امر می‌دانند، کار با سنجش و آگاهی از وضعیت موجود تمام نمی‌شود، بلکه باید مقادیر به‌دست آمده با هدف مقایسه، مبنای تصمیمات بعدی مدیران قرار گیرد و برای اصلاح و بهبود وضعیت، به اجرا گذاشته شود. به این ترتیب حلقه بسته شده و چرخه مدیریت چرخانده می‌شود که می‌گویند جوهره مدیریت، چرخاندن چرخه «شناخت وضع موجود- تصمیم- اجرا» است.

تا آنجایی که نگارنده اطلاع دارد، این پروژه‌های ملی، مبنای هیچ طرح و برنامه و اقدام بعدی برای بهبود وضعیت سرمایه اجتماعی واقع نشده است و ظاهرا سنجش برای سنجش بوده ولاغیر. از این‌رو است که وقتی نتایج دو سنجش اخیر سرمایه اجتماعی در سال‌های ۸۶ و ۹۳ مقایسه می‌شود، هیچ اثری از بهبود اوضاع مشاهده نمی‌شود، چراکه نابرده رنج، گنج میسر نمی‌شود. نکته قابل تأمل اینکه به‌نظر می‌رسد مسئول ارتقای سرمایه اجتماعی نیز مشخص نشده و معلوم نیست چه کسی مدیریت این کار بنیانی را باید به دوش گیرد و به قول اهالی حوزه مدیریت چه کسی باید این چرخه را بچرخاند؟

ضرورت اقدام زمانی روشن می‌شود که توجه داشته باشیم بحث صرفا بهبود یک وضع قابل‌قبول به وضعیت قابل‌قبول‌تر نیست بلکه نتایج طوری است که به‌هیچ‌وجه در شأن جامعه ایران نبوده و با میزان سرمایه اجتماعی که برای تحقق آرمان‌ها و چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور لازم است، فاصله زیادی دارد. شاید برای بسیاری این سؤال پیش بیاید به‌راستی چرا اقدامی برای بهبود صورت نگرفته و نمی‌گیرد. در این ارتباط چند علت قابل طرح است:

۱- کمبود نظریه: تجربیات شخصی‌ام نشان می‌دهد تئوری مدونی در این‌باره ارائه نشده، راهکارهای نشان داده‌شده نیز کلی بوده و مدل اجرائی تثبیت‌شده‌ای وجود ندارد بنابراین هر مدلی هم مطرح شود پذیرش آن از سوی مدیران آسان نخواهد بود. خصوصا اینکه تفاهم در بین ما ایرانی‌ها بسیار سخت است که این خود از مظاهر کمی سرمایه اجتماعی است.

۲- سختی کار تحول فکری و رفتاری: از آنجایی که پایین‌بودن میزان سرمایه اجتماعی به پایین‌بودن کیفیت فکری و عملی آحاد جامعه به‌خصوص ارکان مدیریت و کیفیت مدیریت کشور مربوط می‌شود بنابراین ارتقای سرمایه اجتماعی منوط به ایجاد تحول فکری و شخصیتی در حوزه‌های مدیریت کشور و به‌تبع آن در آحاد جامعه است که از سخت‌ترین کارهاست؛ کار سختی که فرایند پیچیده آسیب‌شناسی فکری و شخصیتی و دورریختن فکرها، رفتارها، عادت‌ها و منش‌های غلط، به ژرفای یک تاریخ است.

ادامه در صفحه ۱۷

گفت‌وگو با دکتر مجید رضازاده، معاون پیشگیری سازمان بهزیستی

نمی‌خواهیم حساسیت‌ها درباره الکل را بالا ببریم

معصومه اصغری

دولت قبل آموزش مهارت‌های زندگی را آموزش غربی می‌دانسته و درها را روی آموزش در مدارس و... بسته بود. اینها بخشی از صحبت‌های مجید رضازاده است. رئیس مرکز توسعه پیشگیری سازمان بهزیستی که پیش از این هم سکاندار دبیرخانه پیشگیری از ایدز در این سازمان بوده است. بسته‌بودن درها روی آموزش‌های پیشگیرانه در دولت قبل درحالی رخ داد که آسیب‌های اجتماعی در عرض پنج‌سال رشدی ۲۰ درصدی داشت. با او درباره اعتیاد به الکل که هنوز هم به‌عنوان تابو از آن اسم می‌برد، زنان خیابانی، طرح شیوع‌شناسی اعتیاد و... گفت‌وگو کرده‌ایم که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید:

قبلا گفته‌اید شیوع‌شناسی انواع اعتیاد در کشور در حال اجراست. اکنون فاز اول آن عملیاتی شده و باید فازهای بعدی آن هم اجرا شود تا بتوانید با استخراج همه نتایج آن ارزیابی کاملی از مصرف مواد مخدر و گسترش آن در جامعه داشته باشید. این شیوع‌شناسی طبق همان برنامه اولیه به شکل خانه به خانه و محلی اجرا شد؟ با مانعی رو به‌رو نشدید؟

این روند طبق برنامه پیش رفت و براساس همان برنامه‌ریزی قبلی با شاخص‌های تعیین‌شده تا به حال پیش رفته‌ایم تا به آماری برسیم که قابل‌اعتماد باشد. حتی در جاهایی که آمار با شکل واقعی تطابقی ندارد، مجددا بررسی می‌شود و علت اجرای این طرح به شکل فاز به فاز نیز همین دلیل بوده است.

این برنامه‌ریزی چه زمانی به نتیجه می‌رسد؟

موعد ما پایان سال ۹۴ است. قبلا در ارزیابی‌ها تخمین زده می‌شد و امکان بررسی شیوع‌شناسی وجود نداشت و با این مدل میزان دقیق مصرف و جزئیات خاص دیگر آن به دست می‌آید و با تکرار آن در فاصله زمانی یک یا دو ساله می‌توان این آمار را به‌روز کرد. علاوه‌بر این موارد، یک سامانه «رصد» را هم در دستور کار داریم که اگر آن هم فعال شود، می‌توانیم دسترسی خوبی به این آسیب‌ها داشته باشیم. این سامانه در فاز استقرار است و یک‌سری کارهای تحقیقاتی نیاز داریم تا درنهایت به ما نشان دهد روند آسیب‌های اجتماعی به چه نحو است تا برای آن برنامه‌ریزی داشته باشیم.

راه‌های ارتباط شما با جامعه هدف بیشتر است. روند مراجعه به تلفن‌های گویای شما به چه نحو است؟

علاوه‌بر خط ملی اعتیاد، دو تلفن گویای ۱۴۸۰ و ۰۹۶۲۸ را داریم. این تلفن‌ها خروجی‌های آماری را در اختیار ما قرار می‌دهد اما نمی‌گوید که جامعه آماری ما در چه شرایطی قرار دارد؛ مثلا تعداد تماس با این تلفن در مورد مصرف الکل افزایش قابل‌توجهی داشته است. گزارش‌های مربوط به الکل را از دوره قبل در آمارها اضافه کرده‌ایم اما چون قبلا در آمارها وجود نداشته، هنوز امکان ارزیابی را نداریم و باید یک یا دو دوره دیگر از تکمیل آمار بگذرد و در آمارهای بعدی می‌توانیم اعلام کنیم که چند درصد از تماس‌گیرندگان با خط ملی اعتیاد یا ۰۹۶۲۸ در مورد الکل سؤال داشته‌اند.

در آمارها زنان را بیشترین مراجعان به این تلفن‌های گویا در مورد اعتیاد یا سایر آسیب‌ها اعلام می‌کنند. چرا این نسبت بیشتر است؟ در مورد الکل هم این تفاوت آماری قابل‌توجه است؟

دو تلفن گویای ۰۹۶۲۸ و ۱۴۸۰ درباره اعتیاد مشاوره می‌دهند اما در خط ۱۴۸۰ که مربوط به مشاوره‌های روانی است تعداد مراجعان زن بیشتر است اما این به آن معنا نیست که زنان جامعه ما بیشتر دچار مشکلات روانی هستند. معمولا تماس تلفنی برای خانم‌ها به‌ویژه زنان خانه‌دار راحت‌تر است و اصولا خانم‌ها در تماس حضوری هم مراجعه بیشتری دارند.

لطفا با آمار اعلام کنید؟

تماس‌گیرندگان تلفنی ما در سال ۹۳، ۸۰ درصد زنان بودند و ۲۰ درصد مردان و در مراکز حضوری مشاوره هم ۶۳ درصد زنان مراجعه داشته.

تماس‌های تلفنی برای مشاوره در سال ۹۳ حدود ۵۰۰ هزار نفر و مراجعه حضوری ۸۰۰ هزار نفر بوده است. در تماس‌های تلفنی سال گذشته، ۲۳ درصد مراجعان مجرد و ۶۲ درصد متأهل و مابقی مطلقه، بیوه یا عقد و نامزد بوده‌اند. این درصد در مراکز مشاوره حضوری به ۳۷ درصد مجرد و ۵۰ درصد متأهل می‌رسد. همچنین در تماس‌های تلفنی ۱۴.۵ درصد از کل مراجعان زیر دیپلم، ۴۰ درصد دیپلم و پیش‌دانشگاهی، ۳۶ درصد لیسانس و مابقی هم فوق لیسانس و بالاتر بوده‌اند. این آمار در مراجعان حضوری ۲۳ درصد زیردیپلم، ۳۴ درصد دیپلم و پیش‌دانشگاهی، ۳۰ درصد لیسانس و مابقی هم برای مقاطع بالاتر از لیسانس است.

همچنین از بین مراجعان تلفنی ما ۱۰ درصد زیر ۲۰ سال، ۳۷ درصد ۲۰ تا ۳۰ سال و ۳۴درصد ۳۰ تا ۴۰ سال بوده و بعد گروه‌های سنی بعدی هستند. در مراجعان حضوری آمار زیر ۲۰ سال آن ۲۲درصد و آمار ۲۰ تا ۳۰ سال هم ۳۳ درصد هستند. همچنین ۲۷ درصد ۳۰ تا ۴۰ ساله هستند و مابقی را هم گروه‌های سنی بعدی تشکیل می‌دهند.

از میان دلایل مراجعه هم اختلالات کودک و نوجوان، اختلالات مربوط به مصرف مواد مخدر و رفتارهای روان‌پریشانه، اختلالات خلقی و رفتاری و جنسی و روانی را داریم که در هر دو مورد تماس تلفنی و حضوری چندعامل اختلالات کودک و نوجوان، اختلالات خلقی و روانی و مواد مخدر بیشترین میزان را دارند که البته ممکن است چند مورد با هم نیز در یک فرد وجود داشته باشد. علاوه بر این موارد تا تیرماه سال ۹۴، ۱۱۷ هزار تماس با خط ملی اعتیاد برقرار شده که توانسته‌ایم به حدود ۱۱۴ هزار مورد آنها پاسخ دهیم.

یکی از مهم‌ترین اقدامات اخیر ما تهیه یک بسته برای «طلاق سالم‌تر»، یعنی با آسیب کمتر است تا زن و مرد و فرزندان با کمترین آسیب در ارتباط با طلاق مواجه شوند. این بسته تهیه شده و برای تکمیل و اجرای آن نیازمند هماهنگی و کار میان‌بخشی با ارگان‌های دیگر هستیم. علاوه بر این، نباید اهمیت کار پیشگیری را فراموش کنیم

اقدامات پیشگیرانه در مورد یکی از مهم‌ترین عوامل بروز و گسترش مسائل روانی در زنان و مردان جامعه یعنی «طلاق» را هم تشریح کنید؟

یکی از مهم‌ترین اقدامات اخیر ما تهیه یک بسته برای «طلاق سالم‌تر»، یعنی با آسیب کمتر است تا زن و مرد و فرزندان با کمترین آسیب در ارتباط با طلاق مواجه شوند. این بسته تهیه شده و برای تکمیل و اجرای آن نیازمند هماهنگی و کار میان‌بخشی با ارگان‌های دیگر هستیم. علاوه بر این، نباید اهمیت کار پیشگیری از چندین گام عقب‌تر یعنی دوران کودکی و مدرسه، دوران جوانی و دانشگاه، آموزش‌های قبل از ازدواج، آموزش مهارت‌های زندگی به دختران و پسران جوان و درعین‌حال آموزش اهمیت مراجعه به مراکز مشاور در مورد هر نوع اختلاف نظری را فراموش کنیم. متأسفانه آموزش و پرورش و مدارس به دنبال آموزش متون اصلی هستند و این مسئله را به والدین هم منتقل کرده‌اند و ترجیح می‌دهند کودکان به‌جای آموزش مهارت‌های زندگی، درست تست‌زدن را یاد بگیرند و اگر مدرسه‌ای از کلاس فیزیک و شیمی کم کند و برای بچه‌ها کلاس‌های مهارت زندگی بگذارد، مورد غضب قرار می‌گیرد. برای جبران این شرایط، ما کتابچه‌هایی را از مهد کودک تا دانشگاه داریم که بتوانند به شکل داوطلبانه مطالعه کنند.

استقبال می‌شود؟

استقبال خوبی وجود دارد، اما مدارس و دانشگاه‌ها باید توجه بیشتری داشته باشند. درعین‌حال، ما بودجه زیادی برای این کار نداریم و با همین کتابچه‌ها و سی‌دی‌ها سعی می‌کنیم، این کمبودها را جبران کنیم؛ اما متأسفانه خانواده‌ها مبالغ سنگین و زمان زیادی را برای خرید لوازم لوکس خانه می‌گذارند؛ ولی ساعتی کوتاه در جلسات آموزشی ما نمی‌نشینند یا سی‌دی‌های آموزشی رایگان را مطالعه نمی‌کنند. در برخی از استان‌ها الزام گذاشته شده است تا مثلا افرادی که به دفاتر ثبت مراجعه می‌کنند، به این کلاس‌ها هم معرفی شوند اما تا وقتی خود افراد نخواهند، نمی‌توان آنها را مجبور کرد.

مسئله اینجاست که فعلا افراد قبل و بعد از طلاق رها می‌شوند و ممکن است در این مسیر دچار آسیب‌های بیشتری شوند؟ این روند نیاز به پیشگیری ندارد؟

در تمام این سال‌ها درهای هزارو ۴۰۰ مرکز مشاوره ما به روی این افراد باز بوده است و بسته‌های آموزشی وجود داشته و در همه این مدت مشاوره‌های تلفنی رایگان ما فعال بوده است و همه اینها در حد بضاعت ماست، ولی مسئله اینجاست که همین ظرفیت‌ها هم هنوز پر نشده‌اند و بسیاری از این افراد مراجعه ندارند و احساس نمی‌کنند در معرض آسیب هستند و طلاق یا مشکل جنسی یا عاطفی و روانی را اتفاقی می‌دانند که برای آنها رخ داده و امکان درمان و اصلاح هم دارد.

برخی برنامه‌های خاص مثل ماه عسل نتوانستند عملکرد خوبی در این همراهی و معرفی داشته باشند؟

اگرچه می‌دانم این انتقاد خیلی‌ها را ناراحت می‌کند؛ اما واقعیت این است که چنین برنامه‌هایی چندان کمکی به ما نکرد.

یکی از مواردی که تا چندی قبل برای بیان آسیب‌های آن تابویی وجود داشت، موضوع الکل بود، این تابو از بین رفته است؟ می‌توان حداقل درباره درمان آن بدون مشکل اقدام کرد؟

در هر صورت الکل تابو دارد و دست ما در بسیاری از مسائل مرتبط با آن بسته است. باید با حساسیت زیادی دراین‌باره با رسانه کار کنیم و قبل از هرچیز باید برای بسیاری از مسائل با کمک رسانه زمینه‌سازی و فرهنگ‌سازی کنیم. ما به اندازه کافی دراین‌باره حساس هستیم، اما ممکن است با رسانه‌ای‌شدن موضوع الکل نه‌فقط چیزی تغییر نکند، بلکه جلوی بسیاری از اقدامات هم گرفته شود.

درباره الکل الان آماری نداریم و باید منتظر نتایج شیوع‌شناسی باشیم و فقط می‌توانیم به مراجعه برای الکل به بیمارستان‌ها و تماس با مراکز مشاوره تلفنی ما که افزایش قابل‌توجه دارد، استناد کنیم اما هیچ‌کدام از اینها نشان نمی‌دهد که مصرف الکل بالا رفته بلکه می‌تواند به این دلیل باشد که در این مدت فضای باز اعتمادی برای مراجعه افراد به وجود آمده است.

ماهیت و جایگاه مخدر ازجمله تریاک در جامعه ما با الکل متفاوت است، آیا باید در مورد پیشگیری و مبارزه و ترک الکل از همان روش‌های مواد مخدر استفاده کرد؟

نه، نباید برخورد متفاوتی داشته باشیم و اتفاقا در همه اصول بین‌المللی هم الکل را در کنار مواد مخدر می‌گذارند. اما مسائل فرعی و جزئی‌تر شرایط متفاوتی دارد. همه رفتارهای پرخطر و مواد محرک و مخدر شرایط و اصول کلی دارند که برخورد با همه آنها تقریبا یکسان است و باید در مقابله با همه آنها مهارت‌های زندگی را گسترش داد.

ادامه در صفحه ۱۷

دریچه

برج‌سازی ۱۲۱ طبقه بنیاد مستضعفان

آناهیتا گودرزی*

● انتشار خبری مبنی‌بر ساخت ۱۱ برج ۱۲۱ طبقه در کلان‌شهر تهران توسط بنیاد مستضعفان و اینکه در مرحله مکان‌یابی مناسب برای جانمایی این برج‌ها هستند از چند وجه تأمل‌برانگیز و درخور بررسی است.

در سال‌های اخیر پس از تصویب و ابلاغ طرح جامع و تفصیلی جدید شهر تهران، براساس صراحت مفاد این طرح که به‌دنبال آسیب‌شناسی آنچه در تهران رخ داده بود الزام به تهیه «طرح موضوعی مکان‌یابی و تدوین ضوابط بلندمرتبه‌سازی» برای شهرداری تهران تأکید و مقرر شده بود ظرف مدت شش ماه در دستور کار شهرداری قرار گیرد و پس از بررسی‌های کارشناسی در شورای‌عالی شهرسازی به تصویب رسد و تا زمان تصویب این طرح هرگونه بلندمرتبه‌سازی (بناهای بیش از ۱۲ طبقه) ممنوع است. (این دقیقا متن درج‌شده در طرح جامع جدید شهر تهران است) اما در سال‌های اخیر در فاصله تصویب و ابلاغ طرح تفصیلی جدید شهر تهران (اردیبهشت ۹۱) یکی پس از دیگری شاهد ساخت‌وساز بناهای بلند مرتبه برخلاف راهبرد طرح جامع و فقط با گرفتن مصوبه‌های موردی از کمیسیون ماده پنج بدون هرگونه ملاحظات ضروری برای ساخت این گونه بناها هستیم. خوشبختانه در نیمه دوم سال ۹۳ تصمیمات به‌شدت ویرانگری که به دلیل اعمال نفوذ در ضوابط طرح تفصیلی در دولت قبلی اتفاق افتاده بود (افزایش تراکم پهنه‌ها ی طرح تفصیلی) توسط شورای‌عالی شهرسازی و معماری دولت یازدهم لغو شد و از سویی نیز الزام به بررسی و تصویب طرح موضوعی بلندمرتبه‌سازی به شهرداری تهران ابلاغ شد. اخیرا پس از بررسی‌های همه‌جانبه مجددا طرح موضوعی گفته شده برای تکمیل و لحاظ پاره‌ای ملاحظات مجددا به شهرداری تهران برگردانده شد تا پس از درج جوانب مورد نیاز از جمله تدقیق مکان‌یابی بناهای بلند مرتبه، رعایت کریدورهای بصری، بررسی مباحث جمعیتی و تونل باد و...، توسط مشاور مربوطه مجددا بررسی و تصویب شد و مبنای صدور مجوز بلندمرتبه‌سازی در تهران قرار گیرد. شایان ذکر است در سال‌های اخیر متأسفانه به‌دنبال جذابیت و رانت موجود در زمین‌های شهری و به‌ویژه کلان‌شهر تهران غالبا سرمایه‌هایی که باید در مجاری تولیدی به‌کار گرفته می‌شدند، راهی وادی ساخت‌وساز شده‌اند و تبدیل به ساختمان‌های مسکونی یا املاک تجاری و اداری شده‌اند؛ یعنی به‌جای اینکه تبدیل به کالایی مولد و رقابت‌پذیر با محصولات خارجی و مناسب صادرات که موجد ارزش افزوده واقعی باشد، شوند همگی تبدیل به کالایی نامولد (مصرفی) مانند ساختمان شدند. در این رهگذر، علاوه بر سرمایه‌های خصوصی خرد و کلان متأسفانه منابع بانک‌ها و مؤسسات دولتی و نیمه‌دولتی نیز در نبود کنترل و هدایت مناسب سرمایه‌ها راهی بازار املاک و مستغلات شدند که البته این هجوم به عرصه ساخت‌وساز در دوره‌ای با تشویق مسئولان دولتی نیز مواجه شده. استدلال مسئولان برای استقبال از ورود سرمایه‌ها به بخش ساخت‌وساز این بود که به‌علت اشتغال‌زایی نسبتا بالای ساخت‌وساز که چرخه‌ای از تولید مصالح ساختمانی تا کل فرایند ساخت را دربرمی‌گیرد، می‌توان اشتغال را به‌صورت کوتاه‌مدت افزایش داد؛ ولی به ناکارآمدی این عرصه و ضرورت کنترل آن و تبعات درازمدت آن‌که نابودی ذخایر ملی بود، توجه نکردند.

ادامه در صفحه ۱۷

جدول ۲۳۳۶ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- مثنوی ارزشمندی سروده عطار نیشابوری، شاعر و عارف ایرانی- برخورد ۲- دریغ و اندوه- نوعی قابلمه برقی که غذا را در زمان نسبتا طولانی می‌پزد- برف آذری ۳- نوعی بیماری واگیر عفونی- قابل‌قبول- پایتخت قزاقستان ۴- شیرینی خرمایی سنتی کرمان- از نمازهای واجب- دزدی ۵- راه میانبر!- از پیامبران الهی- آغشته به خون ۶- جد حضرت رسول (ص)- استواری و استحکام- حرف ربط ۷- اندازه فرنگی- دریاکنار- سازمان جهانی خواروبار و کشاورزی ۸- به‌طور ناگهانی- گاهی زیر کاسه است!- پرهیزگاری ۹- ناگزیر- مهربانی- فیلمی ساخته احمدرضا درویش ۱۰- حرف دهن‌کجی- تاج- همسر فرعون ۱۱- بیماری عفونی حاد کودکان- تعظیم- پسوند شباهت ۱۲- بسنده- دستبند زنانه- نوعی عارضه پوستی ویروسی ۱۳- میوه لهیده و نرم شده- واحد پول مشترک کشورهای عضو اتحادیه اروپا- رنگ ۱۴- شروع، آغاز- قطعی برای کتاب- همپا ۱۵- پایتخت سنگال- رمانی مشهور از سیدنی شلدون، نویسنده آمریکایی.

عمودی:

۱- نامحدودبودن قدرت فرمانروا در عمل- نام مادر حضرت موسی (ع) ۲- نوعی شیرینی بادامی- غیروحشی- به هیچ‌وجه ۳- طراح- فیلمی ساخته زنده‌یاد رسول ملاقلی‌پور- بدبخت و بینوا ۴- F- ساقه‌ای زیرزمینی و خوراکی- تومموری که درمان آن بسیار سخت باشد ۵- زیبارو- همنشین- دریا ۶- کشتی جنگی- سالی که مبنای آن گردش زمین به دور خورشید است- فراوان‌ترین عنصر در جهان است ۷- واگذارکردن- قاره کریستف‌کلمب- دو یار همقد ۸- برخی از آب گل‌آلود می‌گیرند!- دستورات شرعی- سرکرده ۹- اراده- ناهمگونی- پیری ۱۰- قرارگاه همیشگی- پوشاننده- تظاهر به نیکوکاری ۱۱- زمان گذشته بسیار دور- کیسه مشک در زیر شکم آهوی ختایی- پیمان نظامی مرکزی ۱۲- شهری در ایتالیا- شب گذشته - پروردگار ۱۳- هم‌زمانی- از تیم‌های فوتبال باشگاهی ایتالیا- جانشینان ۱۴- نانخورش- نابینایی- خوش‌خلق ۱۵- کشوری در قاره سیاه در همسایگی دریای سرخ- دهمین امام شیعیان.

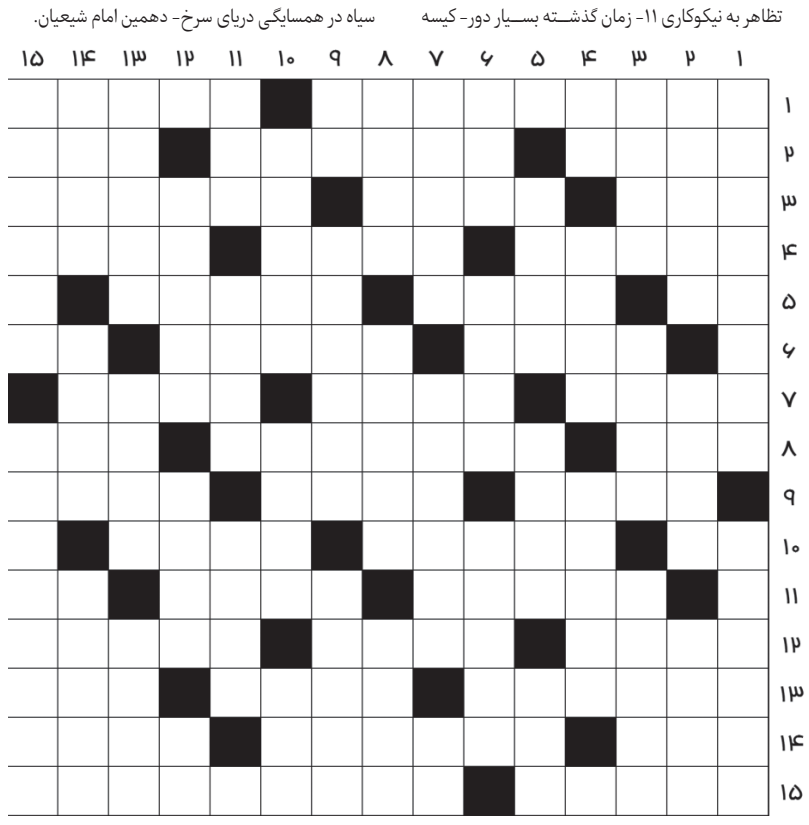

حل سودوکو سخت

۳	۸	۵	۷	۱	۹	۴	۲	۶
۱	۹	۶	۴	۸	۲	۳	۵	۷
۲	۴	۷	۵	۶	۳	۱	۸	۹
۹	۷	۱	۶	۳	۸	۵	۴	۲
۸	۵	۴	۲	۹	۷	۶	۳	۱
۶	۳	۲	۱	۵	۴	۷	۹	۸
۷	۲	۳	۹	۴	۶	۸	۱	۵
۴	۱	۹	۸	۷	۵	۲	۶	۳
۵	۶	۸	۳	۲	۱	۹	۷	۴

حل سودوکو ۱۳۳۲

۷	۸	۲	۱	۹	۴	۶	۵	۳
۵	۹	۱	۳	۶	۸	۴	۲	۷
۳	۴	۶	۵	۷	۲	۸	۹	۱
۸	۶	۳	۷	۲	۱	۵	۴	۹
۲	۱	۷	۴	۵	۹	۳	۶	۸
۴	۵	۹	۸	۳	۶	۱	۷	۲
۹	۲	۴	۶	۸	۳	۷	۱	۵
۱	۷	۸	۲	۴	۵	۹	۳	۶
۶	۳	۵	۹	۱	۷	۲	۸	۴

جدول ۲۳۳۵

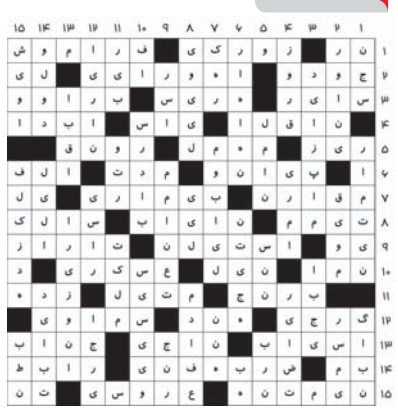

سودوکو سخت ۱۳۳۳

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۷	۶		۱				۵	
	۵		۲	۹	۸			
۹	۸	۳						۲
				۲		۷	۳	۵
		۵				۲		۶
	۳				۶			
				۱	۴	۶		
	۴	۱					۷	
		۸	۹					۴

سودوکو ۱۳۳۳

۷			۲	۱		۸		۳
۲		۶		۸	۴		۱	
۳				۶	۷		۵	
	۶		۱	۲				
۴		۳		۷	۹		۸	
۵			۴	۳			۲	
۶				۵	۱	۲		۸
	۴	۵	۸	۹		۳		
	۷						۹	۵

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.